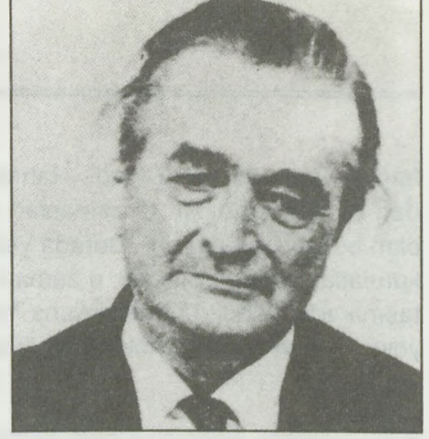

*Ankara Dergisi**Sayı 2 - Mayıs 1991***Ahmet Adnan SAYGUN**

A. Adnan SAYGUN (1907-1991)
saygıyla anıyoruz.

YAŞAMIMDAN BİR KESİT ve ANKARA*

Efendim ben Ankara'ya ilk kez 1926 senesinde geldim. O zaman Ankara'nın halinden bahsedeyim ben size. O zaman bir Taşhan vardı. Ulus Meydanı'nda, Taşhan karşısında bir lokanta vardı. Şimdi orası kalkmış çarşı falan olmuş yanılmıyorsam. İşte Karpiç lokantası oradaydı.

İstanbul'dan geldiğimde Rahmi amca dediğim aile dostu zat, Ticaret Vekili olarak Ankara'da bulunuyordu ve beni Karpiç'e götürmüştü. Daha sonra yine birlikte bir kaç kez o lokantaya gittik. Çok iyi bir yer olacak ki çoğunlukla yemeğe oraya götürüyorlardı. Daha önce de söylemiştim orada bir Taşhan vardı; onun ilerisinde solda o zaman CHP merkez binası olan, İlk Meclis'in olduğu bina vardı. Bu bina şimdi Kurtuluş Müzesi olarak

kullanılıyor. Onun karşı tarafında Maarif Vekaleti vardı; bu bina daha sonra yandı. Bunların dışında pek hatırladığım şey yok. Ama bir de yukarı giderken Karaoğlan Çarşısı vardı. Burada bir iki kahvehane vardı. Bir de İstanbul'dakilere benzer adı da İstanbul Pastanesi olan bir pastane vardı. Fikir adamları orada toplanırlar görüşürler, sohbet ederlerdi. Kahvaltılar orada yapılırdı. Bunların dışında her taraf bildiğiniz eski bir şehir görünümündeydi. Eski Ankara evleri, dar sokaklar gibi. Oradan aşağı doğru indiğinizde şimdi Yenışehir denen yerde hiç bir şey yoktu. Çok uzaklarda hala SSCB tarafından kullanılan bir sefaret binası vardı. Oraya kadar boşluk devam ederdi. Bu binadan sonra da bağlar başlardı. Ayrancı bağları buralardı. Rahmi Amca derdim Ticaret Vekili Rahmi Bey burada otururdu. Buranın yerlilerinin

* 6 Ocak 1991 tarihinde yitirdiğimiz büyük kompozitör, hemşehrimiz A. Adnan Saygun ile 22 Ekim 1990 tarihinde Ankara Büyükşehir Belediyesi olarak bir söyleşi yaptık. Video banta kaydettiğimiz söyleşinin ana konusu Sn. Saygun'un tanıdığı ve yaşadığı 1920'lerin 1930'ların Ankarası idi. Sn. Saygun'un kendine özgü üslubuna hiç müdahale etmeden yalnızca imla ile ilgili düzeltmeler yaparak bu söyleşiyi yayınlamayı uygun gördük. Yazının adı tarafımızdan konmuştur. Ankara Dergisi.

bağlar arasında evleri vardı. Rahmi Bey bunlardan birini kiralamıştı. O zamanlar, şimdi Kızılay olan bölgeyi göstererek "Burada yeni bir mahalle kurulacak evler yapılacak, o zaman biz de oraya taşınacağız" dedi. O tarihte daha Yenişehir falan yoktu. Onun dışında Ankara'da öyle pek bir şey yoktu.

Ben, o tarihte Ankara'ya niye geldim? O zaman Musiki Muallim Mektebi Ankara'daydı. Ben de buraya müracaat edip imtahan verip musiki öğretmenliği için ehliyetname alacaktım. O zaman memlekette böyle bir müessese yoktu. Bu belgeyi de orası verirdi. Hep muallim mektepi vardı, ama Musiki Muallim Mektepi yoktu, tekti ve Ankara'daydı. 1924 senesinde Atatürk'ün teşviki ile açıldı. Atatürk niye durup dururken bu şehirde bir Musiki Muallim mektepi açsın. Garip bir yer olan bu şehirde neden açsın? Daha 1921'de "Devlet Konservatuarları açılmalıdır" diyordu. Şunlar şunlar yapılmalı bir de Devlet Konservatuarları açılmalı dedi. Düşünün Yunanlılar Polatlı'ya kadar gelmişken, düşman kapıdayken bunları da düşünüyordu. Milli Eğitim Şürası'nda bunu dile getiriyordu. Bu düşünce 1924'de gerçekleşti. Bu memleketin geleceğinde sanat ve musikinin yerini belirtiyordu. Bunu açtığı mekteple belli ediyordu. Musiki Muallim Mektepi, Cebeci'de şimdiki Devlet Konservatuarı'nın yerindeydi. Ancak bir müze olarak korunması gereken bina belediyeye devredilip nikah salonu olarak kullanılıyormuş. Bu çok acı. Rica ederim söyleyin orayı korusunlar. Orada bu binanın yerinde bir kaç eski Ankara evi vardı. Bunlar tekkeydi. Bu tekkeleri musiki Muallim Mektepi yapmışlar. Ne elektrik, ne şu, ne bu, iptidai bir hava içinde çalışılıyordu. Ama bu çalışma heyecanlı bir çalışmaydı.

Ankara'ya bu gelişimden sonra tekrar 1931 yılında geldim. O arada İzmir'e gittim oradan da Fransa'ya gittim. Sonra geldim. Beni bu okula hoca tayin ettiler, yeni mektep binası yapılmıştı; yani Devlet Konservatuar binası. Adı yine Musiki Muallim Mektebiydi. Aradan 5 yıl geçmiş, Yenişehir kurulmuş. Arada yer yer boşluklar var. Ata-

türk Bulvarını hatırlıyorum; Kızılay'a gelmeden sol tarafta Ankara Valisi Atif bey mi? Akif Bey mi? onun evi vardı. Onun karşısında bir iki bina vardı. Genelde boştu. Memur evleri yapılmıştı, Ankara'ya gelen memurların oturması için. Yer yer yapılan yeni binalar vardı. Henüz Dil Tarih Coğrafya ve Hukuk Fakülteleri binası yoktu. Biz İsmet Paşa Kız Enstitüsü derdik, o açmıştı ama adı başka olsa gerektir, o bina vardı. Operanın karşısında bir iki bina vardı, şimdi galiba Kültür Bakanlığı kullanacakmış, ama o tarihlerde Kızılay civarında bir binayı kullanıyordu. Karaoğlan Çarşısı şekillenmiş, tepenin köşesinde bir kahve var, ilersi mezarlık. Eski Ankara havası buralarda hala görülüyordu. Ben o zaman Cebeci'de okulda kaldım. Mektepte yatıp kalktım. O zaman çok tozlu bir şehirdi; bir esmeye başlar bir girdaplar olurdu ki siklon gibiydi, havalara yükselirdi. Bir garip şehirdi. Yukarılarda Abidinpaşa Köşkü vardı. Yeni yeni gelişen bir şehirdi, ama bunların yanında kültürel hayat çok seri geliyordu. Tabii Atatürk baş amildi. O, bütün gençliğe hakim olmuştu; peşinden sürüklüyordu. Operanın karşısındaki tepeye Türk Ocağı yapılmıştı. İşte böylece, bu ilk defa sanat ve musikiye ehemmiyet verme süresi başlamış oluyordu.

Bu arada Konservatuarın kuruluşu ve Özsoy Operası'ndan söz etmek gerekir. Atatürk dile de önem veren bir kişiydi; dil konusu üzerinde çok durmuştu, kültüre ilişkin çok önemli şeyler söylemişti. İran Şahı geleceği zaman bir opera istedi. Opera Türkçe olacaktı. Ancak ses gerekiyordu. O zaman CSO (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) vardı. Her türlü güçlüğü yenerek, tabii Atatürk'ün de yardımlarıyla Özsoy Operasını sahneledik. İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nden Gazi Beden Terbiye okulundan öğrencilerle bir koro kurduk. İstanbul'dan da solistler geldi Atatürk'ün istediği gibi sahneledik. O da benden memnun kaldı. Desteği devam eti. Özsoy Operası'nı ben yazmıştım. Atatürk beni CSO'nun şefliğine getirdi. Sık sık köşke davet etti. Musiki konuşmaları olduğu zaman. "Musiki Akademisi kurulmalıdır" sözleri üzerine konservatuar kuruluş çalışmaları

başlamıştır. Uzun uzun hazırlıklar yapılmıştır. Ben Özsoy'dan sonra ikinci bir opera daha yazdım. Şeflik çalışmaları, beste çalışmaları yapıyordum. Bu sıkı çalışma temposu içinde zayıf düştüm ve hastalandım. Beni İstanbul'a gönderdiler. Viyana'dan gelen bir profesör vardı. Kulak ameliyatımı o yaptı. O arada konservatuar kurulmuştu. İstanbul'dan Ankara'ya 1939'da döndüm. Ankara artık bahçe gibi bir şehirdi. Top top akasyalar vardı. Güzel kokulu her mevsim değişik çiçekler açardı. Şimdi ne yazık ki öyle değil. Plansız yapılar var.

Gençlik Parkı o zaman daha düzenlenmemişti. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin o zamanki binasının bahçesinde büyük bir sahne yapılmıştı. Yarısı açık bir sahneydi. Bu sahnede konser vermek üzere yapılmıştı. Ben orada Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası şefi olarak konser verirdim. Bu konserler her hafta düzenli yapılıyordu. Ankaralılar da çok ilgi gösterirlerdi. Sonradan hepsi kaldırılmış.

